

ว่าด้วยเรื่องอารยสถาปัตยกรรมกับผู้สูงอายุ: ความเพียงพอและ
ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตและรองรับผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก
Friendly Design and Aging Society: Sufficiency and Levels of
Opinions toward the Need for Areas for Improving the Quality
of Life and Accommodating the Elderly in Aranyik Town
Municipality of Phitsanulok Province

วสันต์ ปวนปันวงศ์¹

Wasan Pounpunwong

Received : 20 มกราคม 2566

Revised : 17 มีนาคม 2567

Accepted : 9 เมษายน 2567

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้ศึกษาเรื่องความเพียงพอและระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและรองรับผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ภายใต้แนวคิดอารยสถาปัตยกรรม เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณซึ่งประชากรในงานวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก มีจำนวนทั้งหมด 3,975 คน กลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ คือ 400 คน ทั้งผู้วิจัยใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถามเชิงสำรวจความคิดเห็นและเก็บข้อมูลแบบตัวอย่างแบบบังเอิญ ผลการศึกษา พบว่า 1) ในพื้นที่ชุมชนเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก มี

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Asst. Prof. in Political Science Faculty of Social Sciences and Local Development,
Pibulsongkram Rajabhat University

สถานที่ออกแบบเพื่อรองรับผู้สูงอายุในอนาคตยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุ ในชุมชน 2) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ด้านสุขภาพและด้านนันทนาการเห็นด้วยมากที่สุด ลำดับรองลงมาในระดับมาก ได้แก่ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและความสะดวก ด้านที่อยู่อาศัย และด้านมาตรการทางกฎหมายและนโยบายภาครัฐ ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์ คือ 1) ระดับนโยบาย คือ นำแนวคิดอารยสถาปัตย์ไปพัฒนานโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนการพัฒนา และการกำหนดงบประมาณที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการรองรับผู้สูงอายุ ทั้งในระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่นของจังหวัดพิษณุโลก 2) ระดับการบริหาร คือ เทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลกควรปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สาธารณะให้เพียงพอต่อการรองรับผู้สูงอายุในอนาคตโดยมีการพัฒนาโดยใช้องค์ความรู้อารยสถาปัตย์ 3) ระดับปฏิบัติการ คือ ควรมีการพัฒนาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องผู้สูงอายุทั้งในส่วนของจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้และมีศักยภาพให้สอดคล้องต่อสังคมผู้สูงอายุในอนาคต

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ อารยสถาปัตย์ คุณภาพชีวิต เทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก

Abstract

This research article investigated sufficiency and the level of opinions regarding the need for spaces to develop the quality of life and support for the elderly in Aranyik Municipality, Phitsanulok Province, under the concept of friendly design. It is a quantitative research study, with the population being the elderly in the research area, specifically in Aranyik Municipality, Phitsanulok Province, totaling 3,975 individuals. The sample, determined through application of Yamane's formula, consisted of 400 participants. The researchers utilized a survey questionnaire to collect

opinions and conducted random sample data collection. The research findings revealed that 1) in the community area of Aranyik Municipality, Phitsanulok Province, the existing facilities designed to support the elderly in the future were insufficient to meet the needs of the elderly in the community. 2) Regarding the level of opinion on the spatial needs of the elderly, it was found that health and recreational aspects received the strongest agreement. The next were for safety and convenience, housing, and legal measures and state policies. Recommendations for implementation are: 1) Policy level: Develop policies, strategies, development plans, and budget allocations related to improving quality of life and accommodating the elderly at both provincial and local levels in Phitsanulok Province. 2) Administrative level: Aranyik Municipality in Phitsanulok Province should improve and develop sufficient public spaces for the elderly population in the future, utilizing the knowledge of friendly design. 3) Operational level: Those involved with elderly affairs at both provincial and local administrative levels should be developed to have knowledge and capacity to respond effectively to the future aging society.

Keywords : the elderly, friendly design, the quality of life,
Aranyik Municipality, Phitsanulok Province

บทนำ

สถานการณ์แนวโน้มของการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุจากข้อมูลสถิติขององค์การสหประชาชาติตั้งแต่ปี ค.ศ. 2019 ชี้ให้เห็นว่าจำนวนประชากรโลก 7,713 ล้านคน พบว่าประชากรในกลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนสูงถึง 1,016 ล้านคน จากแนวโน้มดังกล่าว

องค์การสหประชาชาติยังคงคาดการณ์ว่าอีก 20 ปี ผู้สูงอายุยังคงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยมีสัดส่วนที่มากถึง 1 ใน 5 ของประชากรโลก สำหรับประเทศไทยในช่วงปี ค.ศ. 2019 ถึง ค.ศ. 2022 จำนวนผู้สูงอายุมีอัตราที่เพิ่มมากขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลขององค์การสหประชาชาติ กล่าวคือ มีจำนวนผู้สูงอายุวัยปลายอายุ 80 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นเป็น 1.3 ล้านคน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ในปัจจุบันปี ค.ศ. 2022 ข้อมูลการวิจัยบางส่วนยัง พบว่า ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” โดยจะมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ในอัตราร้อยละ 20 ของจำนวนประชากรทั้งหมด และคาดว่า ในปี พ.ศ. 2576 จะเข้าสู่การเป็น “สังคมสูงอายุดระดับสุดยอด” คือ มีสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในอัตราร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด (Office of National Higher Education Science Research and Innovation Policy Council, 2021)

สำหรับพื้นที่จังหวัดพิษณุโลกแนวโน้มของประชากรมีจำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปมากขึ้นโดยสถิติประชากรทะเบียนราษฎร ปี พ.ศ. 2560-2564 พบว่า จากเดิม 574,924 คน เพิ่มขึ้นเป็น 663,499 คน และยังมีคาดการณ์ว่าจะมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Health Center 2, Phitsanulok, 2023) นอกจากนี้ ในแต่ละอำเภอ ก็ปรากฏว่ามีผู้สูงอายุเกินร้อยละ 50 ของประชากรที่อาศัยอยู่ ทั้งนี้ ในกรณีของพื้นที่เทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุมากกว่า 3,900 คน ด้วยบริบทแนวโน้มของจำนวนผู้สูงอายุทางจังหวัดได้เล็งเห็นความสำคัญในการรับมือเตรียมพร้อมให้จังหวัดพิษณุโลกเป็นเมืองที่รองรับสังคมผู้สูงอายุโดยมีการจัดทำยุทธศาสตร์ 10 ปี สังคมสูงวัยที่มุ่งเน้นไปในด้านพัฒนาเมืองให้น่าอยู่โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 2 ที่มีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมและอารยสถาปัตย์ อีกทั้งภายในเขตเทศบาลควรมีการพัฒนาและปรับปรุง โครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคที่เหมาะสม เช่น การเตรียมพร้อมรับมือกับสังคมผู้สูงอายุโดยการนำแนวคิดด้านอารยสถาปัตย์มาใช้ในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การบูรณาการระบบการดูแลผู้สูงอายุ การพัฒนาความสามารถในการรองรับผู้สูงอายุ และการจัดทำระบบไอทีเพื่อรองรับ

ว่าด้วยเรื่องอารยสถาปัตยกรรมกับสังคมผู้สูงอายุ: ความเพียงพอและฯ

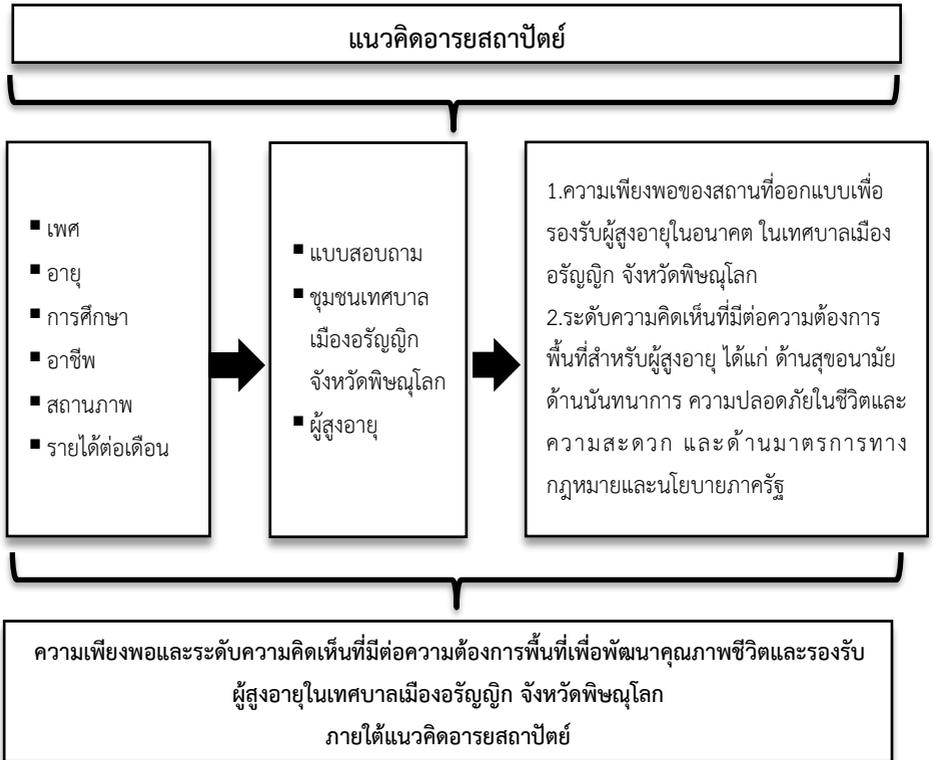
การจัดสวัสดิการสังคมและการดูแลทางการแพทย์สำหรับผู้สูงอายุ (Pounpunwong, 2022) ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นได้ว่านโยบายจังหวัดมีการเตรียมความพร้อมให้เป็นพื้นที่ในการดูแลผู้สูงอายุ โดยประกอบกับจุดเด่นของเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ที่มีการดำเนินการของท้องถิ่นที่เข้มแข็งและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ปี ค.ศ. 2019 - 2022 (The Aranyik Town Municipality, 2018) ดังนั้น จะเห็นว่าเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก มีจุดเด่นในการเป็นเมืองที่รองรับสังคมผู้สูงอายุผ่านนโยบายและแผนพัฒนาท้องถิ่น เช่น ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน และยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม รวมถึงด้านการสาธารณสุขและการใช้แนวคิดเรื่องอารยสถาปัตยกรรมที่ให้ความสำคัญกับการออกแบบสภาพแวดล้อมที่คำนึงถึง การใช้งานที่สะดวก ปลอดภัย ครอบคลุมอย่างเท่าเทียม (Khowkachaporn, 2014)

จากบริบทข้างต้นวิจัยจึงมุ่งศึกษาประเด็นอารยสถาปัตยกรรมกับสังคมผู้สูงอายุ โดยพิจารณาจากถึงความเพียงพอและระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและรองรับผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ภายใต้แนวคิดอารยสถาปัตย์ ท้ายสุดนี้ ผลการศึกษาจะนำไปสู่การออกแบบนโยบายด้านผู้สูงอายุกับแนวคิดอารยสถาปัตย์ของจังหวัดพิษณุโลก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความเพียงพอและระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและรองรับผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ภายใต้แนวคิดอารยสถาปัตย์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทความวิจัยฉบับนี้ นำแนวคิดเรื่องแนวคิดอารยสถาปัตย์มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยพยายามนำเสนอแนวคิดนี้ผ่านความหมายที่เป็นหัวใจสำคัญของการออกแบบ คือ ความสะดวก ปลอดภัย เป็นธรรมชาติ ทั้งถึงการดำเนินชีวิตประจำวัน และในสถานที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่สาธารณะ (Anumatrajakit, 2017) สำหรับเครื่องมือ

ว่าด้วยเรื่องอารยสถาปัตยกรรมกับผู้สูงอายุ: ความเพียงพอและฯ

วิจัย คือ แบบสอบถามโดยเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุในพื้นที่ชุมชนเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก โดยกรอบคิดสะท้อนให้เห็นตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สภาพภาพ และรายได้ต่อเดือน ส่งผลต่อประเด็นที่ศึกษา คือ 1) ความเพียงพอของสถานที่ออกแบบเพื่อรองรับผู้สูงอายุในอนาคต ในเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก 2) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ ด้านสุขอนามัย ด้านนันทนาการ ความปลอดภัยในชีวิตและความสะดวก และด้านมาตรการทางกฎหมาย และนโยบายภาครัฐ นำไปสู่ผลการวิจัย คือ การเข้าถึงพื้นที่และสภาพแวดล้อมที่ดีต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก และนำไปสู่การออกแบบนโยบายด้านผู้สูงอายุกับแนวคิดอารยสถาปัตยกรรมของจังหวัดพิษณุโลก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บททวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดว่าด้วยความหมายอารยสถาปัตยกรรมมาเป็นกรอบคิดหลัก ในการอภิปรายผลการศึกษาในงานฉบับนี้ ทั้งนี้ การศึกษาและวิจัยที่ผ่านมาประเด็นเรื่องอารยสถาปัตยกรรมมักจะถูกอธิบายบนสายตาของสถาปนิกและวิศวกรซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่และโครงสร้าง แต่ในขณะที่เดียวกันในทางสังคมศาสตร์ก็มีงานวิจัยที่อธิบายถึงอารยสถาปัตยกรรมในมิติทางสังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวชี้ให้เห็นช่องว่าง ปัญหา หรือข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดอารยสถาปัตยกรรมกับผู้สูงอายุ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการสรุปการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวโดยสังเขป แบ่งออกเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1) อารยสถาปัตยกรรม: ความต้องการ และข้อจำกัดของผู้สูงอายุ

จากการศึกษาของ Sirithanachai (2021) ในงานวิจัยเรื่อง บทบาทและแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการอยู่อาศัย สำหรับสังคมสูงวัยในยุคดิจิทัล ผลการศึกษาชี้ให้เห็นการจัดหาที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้สูงอายุ

ตามแนวคิดอารยสถาปัตย์ คือ การนำรูปแบบเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล เพื่อการอยู่อาศัยมาใช้ ทั้งนี้ ยังสะท้อนให้เห็นความความต้องการของผู้สูงอายุในประเด็นที่อยู่อาศัย โดยผู้สูงอายุให้ความสำคัญต่อความปลอดภัยซึ่งเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลมีความสำคัญเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม แนวทางดังกล่าวเริ่มมีการพัฒนาร่วมกันทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนซึ่งปัจจุบันพบข้อจำกัดเนื่องด้วยอุปกรณ์เทคโนโลยียังมีราคาสูงและฐานข้อมูลความต้องการของผู้สูงอายุยังไม่มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ

ในขณะที่งานวิจัยของ Kongnual et al. (2020) มีความสอดคล้องกับงานของ Sirithanachai (2021) ในประเด็นความต้องการของผู้สูงอายุในการมีคุณภาพที่ดีในการดำรงชีวิต ในงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาอารยสถาปัตย์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ความต้องการของผู้สูงอายุในประเด็นของสภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัย และพื้นที่สาธารณะจำเป็นต้องอาศัยงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐและความร่วมมือจากเอกชน ดังนั้น ที่ผ่านมามีความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามแนวคิดอารยสถาปัตย์ถูกจำกัดอยู่ในประเด็นเรื่องงบประมาณ ทั้งนี้ รวมถึงศักยภาพของหน่วยงานภาครัฐในการบูรณาการความร่วมมือกับภาคเอกชน

สำหรับงานวิจัยของ Pujinda (2022) ได้อธิบายความต้องการ และข้อจำกัดของผู้สูงอายุ ผ่านมุมมองของสถาปัตยกรรมศาสตร์ ในงานวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในประเทศไทย กรณีศึกษา ภาคมหานคร ซึ่งชี้ให้เห็นว่าอารยสถาปัตย์เป็นแนวคิดสำหรับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยแบ่งความต้องการของผู้สูงอายุเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ต้องใช้รถเข็นกับกลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งอุปกรณ์ประเภทรถเข็น ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าความต้องการของผู้สูงอายุ 2 กลุ่มนี้ต่างกันโดยวิเคราะห์จากพฤติกรรม ดังนั้น การพัฒนานโยบายเกี่ยวกับผู้สูงอายุควรให้ความสำคัญต่อความต่างและความหลากหลายของกลุ่มผู้สูงอายุ ในมุมมองของ Pounpunwong (2022) จากงานวิจัยเรื่อง แนวคิดอารยสถาปัตย์: นโยบายและแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

กรณีศึกษาเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ได้ชี้ให้เห็นข้อค้นพบจากงานวิจัยที่แตกต่างไปจาก Pujinda (2022) และ Kongnual et al. (2020) ในประเด็นเรื่องนโยบายการพัฒนาพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุมักจะให้ความสำคัญกับนโยบายภาครัฐ เป็นสำคัญซึ่งจุดอ่อน คือ ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายและการไร้ความเสถียรภาพทางการเมือง แ่่งงานชิ้นนี้ได้ให้ความสำคัญถึงการพัฒนาคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยเฉพาะตามแนวคิดของอารยสถาปัตยกรรมที่ต้องให้ความสำคัญกับความร่วมมือในลักษณะของการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ส่วนงานจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สาธารณสุข ชุมชน และภาคประชาชน เป็นต้น

สรุป จากการทบทวนประเด็นอารยสถาปัตยกรรม ความต้องการ และข้อจำกัดของผู้สูงอายุ ทำให้เห็นว่าภาครัฐ ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาคูณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุโดยเฉพาะตามแนวคิดอารยสถาปัตยกรรม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการเป็นการอภิปรายผลการศึกษาในบทความฉบับนี้ซึ่งท้ายสุดแล้วนำไปสู่การพัฒนาเชิงนโยบายในการพัฒนาคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก

2) ความหมายอารยสถาปัตยกรรมกับสังคมผู้สูงอายุ

สำหรับงานวิจัยของ Khowkachaporn (2014) ได้ให้ความหมายอารยสถาปัตยกรรม ว่าเป็นแนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อมที่คำนึงถึงการใช้งานที่สะดวกปลอดภัย ครอบคลุมอย่างเท่าเทียม โดยไม่ต้องดัดแปลงพิเศษหรือเฉพาะเจาะจงเพื่อบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ทุกคนในสังคม ทุกสภาพร่างกายสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเสมอภาคกัน อีกทั้งยังเป็นแนวคิดที่แสดงให้เห็นถึงความละเอียดอ่อนที่คำนึงถึงความสำคัญของความสามารถของผู้ใช้บริการที่มีความต้องการอย่างหลากหลายโดยไม่เลือกปฏิบัติ แต่จากการศึกษาในประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและ/หรือบริการสำหรับคนพิการ และผู้สูงอายุเท่าที่ควร ถึงแม้จะมีงานออกแบบอารยสถาปัตยกรรมมากขึ้น แต่ยังไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร รวมทั้งผู้ปฏิบัติขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของอารยสถาปัตยกรรม ส่งผลให้การออกแบบ

ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้อย่างสูงสุด อีกทั้งยังขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

ดังนั้น ในที่นี้ผู้วิจัยจึงฉายภาพองค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์จากงานวิจัยที่ได้เคยมีการศึกษาที่ผ่านมา กล่าวคือ ในการอธิบายของ Herwig (2008) ในหนังสือเรื่อง Universal Design Solutions for a barrier-free living ได้ อธิบายหลักการของอารยสถาปัตย์ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางประชากรศาสตร์ในยุคปัจจุบันซึ่งนำมาสู่สังคมผู้สูงอายุ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (Herwig, 2008) ขณะที่บทความวิจัยของ Persson et al. (2015) เรื่อง Universal design, inclusive design, accessible design, design for all: different concepts—one goal? On the concept of accessibility—historical, methodological and philosophical aspects ได้ให้ความหมายของคำว่าอารยสถาปัตย์ผ่านกรอบคิดประวัติศาสตร์ และปรัชญา โดยชี้ให้เห็นว่าการเข้าถึงโอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับทุกคนในยุคดิจิทัลมีความสำคัญมากขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะการเข้าถึงการใช้สถานที่สาธารณะ อย่างไรก็ตาม อาจมีแนวความคิดที่มีแตกต่างกันไปตามอาชีพ วัฒนธรรม และกลุ่มผลประโยชน์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการออกแบบโครงสร้างของพื้นที่สาธารณะเหล่านั้น ท้ายสุดแล้ว ความแตกต่างหลากหลายเหล่านี้จะนำมาสู่การอธิบายปรัชญาพื้นฐานในการเข้าถึงการใช้พื้นที่อย่างเท่าเทียมกันทุกเพศและทุกช่วงวัย

สำหรับงานของ Hamraie (2012) ที่ศึกษาเรื่อง Universal Design Research as a New Materialist Practice มีมุมมองแตกต่างออกไปจากบริบทของการเข้าถึงหรือการใช้พื้นที่ที่เหมารวม แต่เป็นการศึกษาการพัฒนาพื้นที่และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่อช่วงอายุและประเภทของความต้องการของผู้คน กล่าวคือ การกล่าวถึงอารยสถาปัตย์ได้รับอิทธิพลจากบริบททางสถาปัตยกรรมและการออกแบบเพื่อครอบคลุมในการสร้างความเป็นอยู่ที่เหมาะสมซึ่งถูกพัฒนาจากองค์ความรู้ทางมานุษยวิทยา ซึ่งเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 19 เพื่อแก้ไขปัญหาในด้านสิทธิความทุพพลภาพและความไม่เท่าเทียมซึ่งผลเกิดจากประเด็น ลัทธิล่าอาณานิคม และการเหยียดเชื้อชาติ เป็นต้น นอกจากนี้

ว่าด้วยเรื่องอารยสถาปัตยกรรมกับสังคมผู้สูงอายุ: ความเพียงพอและฯ

งานของ Gassmann and Reepmeyer (2008) ได้นำเสนอประเด็นเรื่อง Universal Design – Innovations for All Ages ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าอารยสถาปัตยกรรมเกี่ยวข้องกับการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ เนื่องจากการตอบสนองต่อความต้องการของคนอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นในทางเศรษฐกิจจึงถือว่าอารยสถาปัตยกรรมเป็นกลยุทธ์อย่างหนึ่งที่น่าไปสู่ความสำเร็จในการบริการของรัฐ

สำหรับอารยสถาปัตยกรรมในประเทศไทย ได้มีการกำหนดกฎหมายและนโยบายเพื่อมารองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน และภาคีต่าง ๆ ที่ได้ให้ความร่วมมือจัดทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน (MOU) เพื่อสนับสนุนมาตรการผลักดันการจัดตั้งอำนวยการความสะดวกด้านอาคาร สถานที่ บริการสาธารณะ ให้บุคคล 6 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุ ตำรวจและ/หรือทหารผ่านศึก คนพิการ หญิงตั้งครรภ์ เด็ก ผู้ป่วย และทุกคนในสังคมเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

สรุป อารยสถาปัตยกรรม หรือ Universal Design เป็นภาษาสากล และกติกาสากลของโลกยุคปัจจุบัน และอนาคต ดังจะเห็นได้ว่าในทุกประเทศที่เจริญและพัฒนาแล้ว แม้แต่ในบางประเทศที่กำลังพัฒนา ก็จะต้องมีสิ่งเหล่านี้ ด้วยเหตุนี้ “อารยสถาปัตยกรรม” จึงเป็นเสมือนดัชนีชี้วัด ความเจริญรุ่งเรืองของประเทศต่าง ๆ ในโลกยุคปัจจุบันได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ ยังมีประเทศอื่น ๆ ทั้งในอเมริกา และยุโรป ต่างก็ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอารยสถาปัตยกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในประเทศและเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคต อาทิ ถนนสำหรับรถจักรยานและเก้าอี้เข็นเป็นสัดส่วนต่างหากจากถนนสำหรับรถยนต์ รถจักรยานยนต์มีปริมาณน้อยและไม่สามารถวิ่งในช่องเดินรถจักรยานได้ พร้อมทั้งจัดทำทางลาด เพื่อให้ง่ายต่อการสัญจร และปลอดภัยต่อประชาชนทุกคนที่ใช้เส้นทาง การออกแบบรถโดยสารประจำทางสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ เป็นต้น จากการสรุปแนวคิดเกี่ยวกับอารยสถาปัตยกรรมข้างต้น ผู้วิจัยใช้แนวคิดนี้เป็นแนวคิดหลักในการอธิบายปรากฏการณ์ของสังคมผู้สูงอายุโดยชี้ให้เห็นว่านอกจากนโยบายของรัฐในการดูแลผู้สูงอายุแล้ว แนวคิดเกี่ยวกับอารยสถาปัตยกรรมก็เป็นแนว

ความคิดหนึ่งที่หน่วยงานทุกภาคส่วนให้ความสำคัญ โดยบริบทนี้ผู้วิจัยนำแนวคิดนี้ไปอภิปรายร่วมกับข้อค้นพบในงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัยด้านประชากร คือ ผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 3,975 คน
2. ขอบเขตการวิจัยด้านกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 400 คน
3. ขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหา แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) ความเพียงพอของสถานที่ออกแบบเพื่อรองรับผู้สูงอายุในอนาคต ในเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก และ 2) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ ด้านสุขอนามัย ด้านนันทนาการ ความปลอดภัยในชีวิตและความสะดวก และด้านมาตรการทางกฎหมายและนโยบายภาครัฐ
4. ขอบเขตการวิจัยด้านพื้นที่ คือ เทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก

ระเบียบวิธีวิจัย

วิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และได้ผ่านการรับรองของคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม แบบเร่งรัด (Expedited) โครงการวิจัยรหัส PSRU-EC No. : 2022/022 เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2565

ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก มีจำนวนทั้งหมด 3,975 คน แบ่งออกเป็นเพศชาย 1,762 คน เพศหญิง 2,195 คน จากทั้งหมด 3 เขต รวม 10 ชุมชน ได้แก่ เขตที่ 1 หมู่ที่ 3 บ้านโคกช้าง (บางส่วน) หมู่ที่ 4

บ้านอรัญญิก หมู่ที่ 5 บ้านคลองมหาไทย หมู่ที่ 6 บ้านหนองปลาควัว หมู่ที่ 10 บ้านชาวแพ เขตที่ 2 หมู่ที่ 1 บ้านคลองคุณ หมู่ที่ 2 บ้านสนามบิน (บางส่วน) หมู่ที่ 3 บ้านโคกช้าง (บางส่วน) เขตที่ 3 หมู่ที่ 2 บ้านสนามบิน (บางส่วน) หมู่ที่ 7 บ้านสะพานสาม หมู่ที่ 8 บ้านโคกมะตูม หมู่ที่ 9 บ้านโคกมะตูม (พงศ์ผกา) (The Aranyik Town Municipality, 2018)

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้หลักการคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Siljaru, 2012) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มร้อยละ 10 จากการคำนวณข้างต้นได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 363 คน แต่เพื่อป้องกันข้อมูล Missing และกลุ่มตัวอย่างถอนตัวออกจากการวิจัย จึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10 จึงได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามเชิงสำรวจความคิดเห็น (Survey questionnaire sample) และเก็บข้อมูลแบบตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จากผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลกจำนวน 400 ชุดรวม 10 ชุมชน (ตามรายละเอียดข้างต้น) ทั้งนี้ มีการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม (IOC : Index of item objective congruence) ผ่านการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญและเกี่ยวข้องในประเด็นที่ศึกษาจำนวน 3 ท่าน ซึ่งผลการประเมิน พบว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องและมีความตรงของเนื้อหาในรายการข้อคำถามเพื่อใช้เก็บข้อมูลในการวิจัยโดยมีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 1 สำหรับการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามใช้วิธีสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.912

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ศึกษาข้อมูลเอกสาร หนังสือ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และลงพื้นที่สังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ในการค้นหาปัญหาในเชิงพื้นที่ในภาพรวม ทั้งนี้ องค์ความรู้ที่ได้จะนำมาสังเคราะห์เป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม (Questionnaire)

ในการแสวงหาคำตอบในการทำวิจัย 2) สร้างเครื่องมือการวิจัยจากการสังเกตสภาพพื้นที่ การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยออกแบบเป็นแบบสอบถาม 3) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือวิจัย โดยใช้แบบสอบถามเก็บจากผู้สูงอายุในพื้นที่ เทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลกจำนวน 400 ชุด รวม 10 ชุมชน 4) ประมวลผล จากข้อมูลแบบสอบถามและเขียนสังเคราะห์ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์แจกแจงความถี่โดยการหาจำนวนร้อยละ (Percentage) ของแต่ละคำตอบ ทั้งนี้ ใช้ค่าสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้แสดงการกระจาย ข้อมูลจากโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ โดยแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกรับตอบ ได้เพียงคำตอบเดียวคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) (Likert, 1967) มีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ 5 ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ระดับ 4 ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ระดับ 3 ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ระดับ 2 ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ระดับ 1 ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ว่าด้วยเรื่องอารยสถาปัตยกรรมกับสังคมผู้สูงอายุ: ความเพียงพอและฯ

ผลการวิจัย

สำหรับรายละเอียดผลการวิจัยได้นำเสนอเป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกในประเด็น ข้อคำถาม “ความคิดเห็นที่มีต่อความเพียงพอของสถานที่ออกแบบเพื่อรองรับผู้สูงอายุ ในอนาคต ในเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก”

คำถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพียงพอ	135	33.75
ไม่เพียงพอ	265	66.25
รวม	400	100

ตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นที่มีต่อความเพียงพอของสถานที่ออกแบบเพื่อรองรับผู้สูงอายุในอนาคต ในเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลกไม่เพียงพอ จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 66.25 และคิดว่าเพียงพอ จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 33.75

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน “ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุด้านสุขอนามัย”

คำถาม	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
1. ท่านต้องการพื้นที่ที่ออกแบบ สิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้ารับบริการด้านสุขภาพ	4.69	0.612	มากที่สุด

คำถาม	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
2. ท่านต้องการมีพื้นที่สำหรับส่งเสริมสุขภาพ ในผู้สูงอายุ	4.64	0.565	มากที่สุด
3. ท่านต้องการการดูแลช่วยเหลือจากผู้ดูแล ซึ่งส่วนมากจะเป็นคนในครอบครัวช่วยกัน ดูแล	4.70	0.517	มากที่สุด
4. ท่านต้องการนวัตกรรมที่เอื้อต่อประโยชน์ สุขภาพของผู้สูงอายุ	4.64	0.552	มากที่สุด
สรุปค่าเฉลี่ย	4.67	0.561	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุด้านสุขอนามัยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.561 เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า ความต้องการการดูแลช่วยเหลือจากผู้ดูแลซึ่งส่วนมากจะเป็นคนในครอบครัวช่วยกันดูแล ($\bar{X} = 4.70$) รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ ความต้องการพื้นที่ที่ออกแบบ สิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้ารับบริการด้านสุขภาพ ($\bar{X} = 4.69$) ความต้องการการมีพื้นที่สำหรับส่งเสริมสุขภาพในผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 4.64$) และความต้องการการนวัตกรรมที่เอื้อต่อประโยชน์สุขภาพของผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 4.64$)

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน “ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุด้านนันทนาการ”

คำถาม	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
1. ท่านต้องการให้มีการจัดตั้งและดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย	4.64	0.608	มากที่สุด
2. ท่านต้องการให้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุได้ท่องเที่ยวพักผ่อนตามแหล่งท่องเที่ยว	4.55	0.662	มากที่สุด
3. ท่านต้องการให้มีการจัดสถานที่สวนสาธารณะ สนามกีฬาสำหรับออกกำลังกาย และพักผ่อนที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ	4.48	0.583	มากที่สุด
4. เมื่อผู้สูงอายุมาอยู่รวมกันทำกิจกรรมร่วมกันจะทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น	4.36	0.623	มาก
สรุปค่าเฉลี่ย	4.51	0.619	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุด้านนันทนาการ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.51$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.619 เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า ความต้องการให้มีการจัดตั้งและดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย ($\bar{X} = 4.64$) รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ ความต้องการให้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุได้ท่องเที่ยวพักผ่อนตามแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.55$) ต้องการให้มีการจัดสถานที่ สวนสาธารณะ สนามกีฬาสำหรับออกกำลังกาย และพักผ่อนที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ

($\bar{X} = 4.48$)และความคิดเห็นเมื่อผู้สูงอายุมาอยู่รวมกันทำกิจกรรมร่วมกันจะทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ($\bar{X} = 4.36$)

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน “ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุด้านความปลอดภัยในชีวิตและความสะดวกต่อผู้สูงอายุ”

คำถาม	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
1.ท่านต้องการให้มีการจัดการการรักษาความปลอดภัยแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่สาธารณะ	4.53	0.636	มากที่สุด
2.ท่านต้องการให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ เช่น ทางเดิน สุขา	4.54	0.623	มากที่สุด
3. ท่านต้องการให้มีการจัดหาระบบขนส่งสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุตามสถานที่ราชการ และสาธารณะอย่างทั่วถึง	4.58	0.616	มากที่สุด
4.ท่านต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางสาธารณะ เช่น รถโดยสาร รถประจำทางที่มีพื้นลาดต่ำ เป็นต้น	4.47	0.620	มาก

ว่าด้วยเรื่องอารยสถาปัตยกรรมกับสังคมผู้สูงอายุ: ความเพียงพอและฯ

คำถาม	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
5. ท่านต้องการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีที่เข้ามาอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน	4.40	0.618	มาก
สรุปค่าเฉลี่ย	4.50	0.623	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุด้านความปลอดภัยในชีวิตและความสะดวกต่อผู้สูงอายุ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.623 เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า ความต้องการให้มีการจัดหาระบบขนส่งสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุตามสถานที่ราชการ และสาธารณะอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ ความต้องการให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ เช่น ทางเดิน สุขา ($\bar{X} = 4.54$) ความต้องการให้มีการจัดการการรักษาความปลอดภัยแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่สาธารณะ ($\bar{X} = 4.53$) ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางสาธารณะ เช่น รถโดยสาร รถประจำทางที่มีพื้นที่ลาดต่ำ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.47$) และความต้องการการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีที่เข้ามาอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.40$)

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน “ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุด้านที่อยู่อาศัย”

คำถาม	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
1. ท่านต้องการให้มีการจัดตั้งสถานบริการสำหรับผู้สูงอายุกระจายอย่างทั่วถึง	4.44	0.691	มาก
2. ท่านต้องการได้รับการเยี่ยมบ้านให้คำปรึกษาและแนะนำในเรื่องเกี่ยวกับความเหมาะสมในการอยู่อาศัยและการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	4.45	0.684	มาก
3. ที่อยู่อาศัยของท่านในปัจจุบันอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย เช่น พื้นบ้านหรือพื้นห้องน้ำที่ลื่นเกินไป พื้นต่างระดับบันไดที่มีความชันมากเกินไป เป็นต้น	4.49	0.682	มาก
สรุปค่าเฉลี่ย	4.46	0.686	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุด้านที่อยู่อาศัย ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.686 เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า ความต้องการที่อยู่อาศัยในปัจจุบันอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย เช่น พื้นบ้านหรือพื้นห้องน้ำที่ลื่นเกินไป พื้นต่างระดับบันไดที่มีความชันมากเกินไป เป็นต้น ($\bar{X} = 4.49$)

ว่าด้วยเรื่องอารยสถาปัตยกรรมกับสังคมผู้สูงอายุ: ความเพียงพอและฯ

รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ ความต้องการได้รับการเยี่ยมบ้านให้คำปรึกษาและแนะนำในเรื่องเกี่ยวกับความเหมาะสมในการอยู่อาศัยและการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 4.45$) และความต้องการให้มีการจัดตั้งสถานบริการสำหรับผู้สูงอายุกระจายอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 4.44$)

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน “ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุด้านมาตรการทางกฎหมายและนโยบายภาครัฐ”

คำถาม	(\bar{X})	(S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
1. ท่านคิดว่าภาครัฐควรมีการส่งเสริมและให้ความสำคัญกับนโยบายเกี่ยวกับผู้สูงอายุให้สามารถเข้าถึงการบริการและสิ่งสนับสนุนสำหรับการดำรงชีวิตประจำวัน	4.27	0.660	มาก
2. ท่านคิดว่าภาครัฐควรเน้นนโยบายในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งแวดล้อม และการออกแบบพื้นที่ที่เหมาะสมกับสำหรับสังคมสูงอายุในชุมชน	4.38	0.698	มาก
3. ท่านควรได้สวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐาน และสิทธิของประชาชนตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546	4.46	0.678	มาก
4. ชุมชนของท่านควรมีความปลอดภัยในชุมชน ได้แก่ ไม่มีมลพิษต่าง ๆ มีระบบการดูแลเฝ้าระวัง สิ่งอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้สูงอายุและคน ในชุมชน	4.50	0.667	มากที่สุด

คำถาม	(\bar{x})	(S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
5. รัฐควรให้การสนับสนุนประเด็นทางสังคม มีระบบ การสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ มีระบบ การดูแลเมื่อเจ็บป่วย มีระบบการดูแล สนับสนุนด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม	4.48	0.617	มาก
6. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน นโยบายเกี่ยวกับการสนับสนุนผู้สูงอายุ	4.42	0.643	มาก
7. หน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์แผนงาน โครงการ และกิจกรรมการ พัฒนาไปสู่การเป็นเมืองผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับ บริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมในแต่ละ พื้นที่	4.44	0.585	มาก
8. รัฐต้องส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบคลุม เป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน	4.36	0.637	มาก
9. องค์กรท้องถิ่นของท่านมีศักยภาพในการ พัฒนาพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุ	4.43	0.604	มาก
10. ท่านมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและ จังหวัดในการพัฒนาพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุมาก น้อยเพียงใด	4.38	0.654	มาก
สรุปค่าเฉลี่ย	4.41	0.644	มาก

จากตารางที่ 6 ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการ พื้นที่สำหรับผู้สูงอายุด้านมาตรการทางกฎหมายและนโยบายภาครัฐ ในระดับมากที่สุด

ว่าด้วยเรื่องอารยสถาปัตยกรรมกับสังคมผู้สูงอายุ: ความเพียงพอและฯ

($\bar{X} = 4.41$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.644 เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า ความต้องการความปลอดภัยในชุมชน ได้แก่ ไม่มีมลพิษต่าง ๆ มีระบบการดูแลเผื่อระวัง สิ่งอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้สูงอายุและคน ในชุมชน ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมา ตามลำดับ ได้แก่ ความต้องการให้รัฐควรสนับสนุนประเด็นทางสังคม เช่น มีระบบการสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ มีระบบการดูแลเมื่อเจ็บป่วย มีระบบการดูแลสนับสนุนด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับความต้องการสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐาน และสิทธิของประชาชนตามพระราชบัญญัติ ผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ($\bar{X} = 4.46$) ความต้องการให้หน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์แผนงาน โครงการ และกิจกรรมการพัฒนาไปสู่การเป็นเมืองผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ ($\bar{X} = 4.44$), ความต้องการให้องค์การท้องถิ่นของท่านมีศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 4.43$) ความต้องการให้ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายเกี่ยวกับการสนับสนุนผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 4.42$) ความต้องการให้ภาครัฐเน้นนโยบายในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งแวดล้อม และการออกแบบพื้นที่ที่เหมาะสมกับสำหรับสังคมสูงอายุในชุมชน ($\bar{X} = 4.38$) ความต้องการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและจังหวัด ในการพัฒนาพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 4.38$) ความต้องการให้รัฐส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบคลุมเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ($\bar{X} = 4.36$) และความต้องการให้ภาครัฐมีการส่งเสริมและให้ความสำคัญกับนโยบายเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ให้สามารถเข้าถึงการบริการและสิ่งสนับสนุนสำหรับการดำรงชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 4.27$)

องค์ความรู้ใหม่ และการนำไปใช้ประโยชน์

งานวิจัยฉบับนี้ สะท้อนให้เห็นว่าในพื้นที่ ของเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ได้ให้ความสำคัญต่อแนวคิดอารยสถาปัตยกรรมสำหรับสังคมสูงอายุ จากข้อสนับสนุน คือ (1) ในการพัฒนานโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่

เป็นลักษณะของการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก เทศบาลเมืองอรัญญิก สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก ชุมชนในพื้นที่ และภาคประชาชน เป็นต้น

2) ฐานคิดของการพัฒนาดังกล่าวมุ่งไปที่การพัฒนาพื้นที่สาธารณะในการรองรับสังคมผู้สูงอายุที่มีจำนวนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม บทบาทของเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ยังคงให้ความสำคัญต่อแนวคิดอารยสถาปัตย์สำหรับสังคมสูงอายุ ซึ่งคำนึงถึงเรื่อง สุขภาพ ความเพียงพอ และความปลอดภัย เป็นต้น สำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ คือ เป็นแนวทางในการเป็นข้อมูลในการพัฒนาชุมชนในเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก และพื้นที่อื่น ๆ ในประเด็นเรื่องอารยสถาปัตย์สำหรับสังคมสูงอายุ

บทสรุป การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ภาพรวมของผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อความเพียงพอของสถานที่ ออกแบบเพื่อรองรับผู้สูงอายุในอนาคต ในเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ยังไม่เพียงพอ และสำหรับข้อมูลผลการศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้สรุปผลโดยแบ่งออกเป็นแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้ 1) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุด้านสุขอนามัยอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) 2) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุด้านนันทนาการ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) 3) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุด้านนันทนาการ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) 4) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุด้านความปลอดภัยในชีวิตและความสะดวกต่อผู้สูงอายุ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) 5) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุด้านที่อยู่อาศัย ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$) และ 6) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุด้านมาตรการทางกฎหมายและนโยบายภาครัฐ ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$)

การอภิปรายผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยใช้แนวคิดของอารยสถาปัตยกรรมมาเป็นกรอบในการอภิปราย โดยแบ่งประเด็นนำเสนอ ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ความคิดเห็นที่มีต่อความเพียงพอของสถานที่ออกแบบเพื่อรองรับผู้สูงอายุในอนาคต ในเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก จากข้อค้นพบในงานวิจัยชี้ให้เห็นว่าเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ได้ให้ความสำคัญต่อแนวคิดอารยสถาปัตยกรรมสำหรับสังคมสูงอายุภายใต้การพัฒนานโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่เป็นลักษณะของการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ส่วนงานจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สาธารณสุข ชุมชน และภาคประชาชน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kongnual et al. (2020) ในประเด็นความคิดเห็นที่มีต่อความเพียงพอของสถานที่ของผู้สูงอายุในการมีคุณภาพที่ดีในการดำรงชีวิต ในงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาอารยสถาปัตยกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ความต้องการของผู้สูงอายุในประเด็นของสภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัย และพื้นที่สาธารณะจำเป็นต้องอาศัยงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐและความร่วมมือจากเอกชนและชุมชน ดังนั้น ที่ผ่านมาความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามแนวคิดอารยสถาปัตยกรรมจึงขึ้นอยู่กับเรื่องงบประมาณและการบูรณาการความร่วมมือ

ทั้งนี้ จากข้อมูลผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อความเพียงพอของสถานที่ออกแบบเพื่อรองรับผู้สูงอายุในอนาคต ในเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ จากผลวิจัยหากพิจารณาจากงานวิจัยของ Hamraie (2012) ที่ศึกษาเรื่อง Universal Design Research as a New Materialist Practice ที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นที่และสิ่งแวดลอมให้เหมาะสมต่อช่วงอายุและประเภทของความต้องการของผู้คนอย่างเพียงพอคนทุกช่วงวัย ผลงานศึกษาในงานวิจัยนี้จึงไม่สอดคล้องกับงานของ Hamraie (2012) เนื่องจากการพัฒนาพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ยังไม่มีความเพียงพอต่อความต้องการดังกล่าว นอกจากนี้ ความคิดเห็นที่มีต่อความเพียงพอของสถานที่ออกแบบ

เพื่อรองรับผู้สูงอายุในอนาคต ในเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ยังให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเมืองและเป็นจุดเริ่มต้นของการยกระดับคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อสามารถดำรงชีวิตในสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยได้อย่างปลอดภัยซึ่งสอดคล้องกับงานของ Sirithanachai (2021) ในงานวิจัยเรื่อง บทบาทและแนวทางการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการอยู่อาศัยสำหรับสังคมสูงวัยในยุคดิจิทัลที่ชี้ให้เห็นว่าการจัดหาที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้สูงอายุตามแนวคิดอารยสถาปัตย์ให้ความสำคัญต่อความปลอดภัยซึ่งเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ฉะนั้น หากพิจารณาข้อแตกต่างในงานวิจัยฉบับนี้กับงานของ Sirithanachai (2021) จะเห็นว่างานให้ความสำคัญในเรื่องพื้นที่ความปลอดภัยโดยมีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลเข้ามามีส่วนสำคัญ

สำหรับในทรรศนะของผู้วิจัยต่อประเด็นความคิดเห็นที่มีต่อความเพียงพอของสถานที่ออกแบบเพื่อรองรับผู้สูงอายุในอนาคต ในเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ในประเด็นความไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตไว้ 2 ประเด็น คือ 1) ภาพรวมของจังหวัดพิษณุโลกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัดและหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเด็นเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุยังไม่มี ความชัดเจนตรงกัน ทั้งนี้ รวมถึงยุทธศาสตร์จังหวัดพิษณุโลกและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันจะได้รับการกำหนดมาจากนโยบายระดับประเทศ 2) จังหวัดพิษณุโลกไม่ได้รับงบประมาณที่จัดสรรเพื่อพัฒนาพื้นที่สำหรับรองรับการเป็นเมืองสำหรับผู้สูงอายุโดยตรงอาจจะมีการเสนอโครงการที่บูรณาการเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุอยู่บ้าง ภายใต้การส่งเสริมนโยบายที่มอบหมายให้จังหวัดพิษณุโลก หน่วยงานส่วนกลางหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดูแลสุขภาวะทางจิต สุขลักษณะของผู้สูงอายุ ซึ่งภายในจังหวัดพิษณุโลกมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองได้ แต่อย่างไรก็ตามในประเด็นของโครงสร้างขนาดใหญ่หรืออารยสถาปัตย์ยังไม่มีให้เห็นมากนัก

ว่าด้วยเรื่องอารยสถาปัตยกรรมกับสังคมผู้สูงอายุ: ความเพียงพอและฯ

ประเด็นที่สอง ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความต้องการพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและรองรับผู้สูงอายุในเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก จากผลการวิจัยแบ่งออกเป็น ความต้องการพื้นที่ 5 ด้าน คือ ด้านสุขอนามัย ด้านนันทนาการ ความปลอดภัยในชีวิตและความสะดวกต่อผู้สูงอายุ ด้านที่อยู่อาศัย และด้านมาตรการทางกฎหมายและนโยบายภาครัฐ ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pujinda (2022) ในงานวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในประเทศไทย กรณีศึกษา ภาคมหานคร ซึ่งชี้ให้เห็นว่าอารยสถาปัตยกรรมเป็นแนวคิดสำหรับการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยการชี้ให้เห็นถึงประเด็นเรื่องความปลอดภัยในชีวิตที่อยู่อาศัย ทั้งนี้ การพัฒนานโยบายเกี่ยวกับผู้สูงอายุควรให้ความสำคัญต่อความต่างและความหลากหลายของกลุ่มผู้สูงอายุ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pounpunwong (2022) จากงานวิจัยเรื่อง แนวคิดอารยสถาปัตย์: นโยบายและแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ได้ชี้ให้เห็นข้อค้นพบจากงานวิจัยที่กล่าวถึงประเด็นทางด้านกฎหมายและการพัฒนานโยบายสาธารณะในเรื่องของผู้สูงอายุภายใต้แนวคิดอารยสถาปัตย์ แต่อย่างไรนั้นงานของ Kongnual et al. (2020) ได้นำเสนอประเด็นเพิ่มเติมเรื่องนโยบายการพัฒนาพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุมักจะให้ความสำคัญกับนโยบายภาครัฐเป็นสำคัญซึ่งจุดอ่อนก็คือความไม่ต่อเนื่องของนโยบายและการไร้ความเสถียรภาพทางการเมือง ขณะเดียวกันหากพิจารณาผลการวิจัยนี้ร่วมกับงานศึกษาของ Herwig (2008) ในหนังสือเรื่อง **Universal Design Solutions for a barrier-free living** ได้อธิบายหลักการของอารยสถาปัตย์ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางประชากรศาสตร์ในยุคปัจจุบันซึ่งนำมาสู่สังคมผู้สูงอายุ ดังนั้น ผลของการศึกษาในงานนี้มีความสอดคล้องกับงานของ Herwig (2008) ในประเด็นที่ว่าเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก มีมาตรการและนโยบายการเข้าถึงบริการ สิ่งสนับสนุน และสภาพแวดล้อม ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุ ซึ่งสะท้อนออกมาในการสำรวจความต้องการเข้าถึงบริการและสิ่งสนับสนุนสำหรับการดำรงชีวิตประจำวันอย่างมีคุณภาพของผู้สูงอายุในชุมชนเทศบาลเมืองอรัญญิก

จังหวัดพิษณุโลก ด้านสุขภาพอนามัย ด้านนันทนาการ และด้านความปลอดภัยในชีวิตและความสะดวกต่อผู้สูงอายุ ซึ่งมีระดับความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานของ Praisin et al. (2021) ที่ศึกษาเรื่องการออกแบบที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการด้านการเคลื่อนไหวตามแนวคิดการออกแบบเพื่อทุกคน ประเด็นที่สอดคล้องคือผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองมีความต้องการให้มีพื้นที่และสิ่งแวดล้อมต่อการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม

ทั้งนี้ ผลการศึกษายังได้ชี้ให้เห็นว่าที่ผ่านมาเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลกมีมาตรการและนโยบายการเข้าถึงการบริการ สิ่งสนับสนุน และสภาพแวดล้อม ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยใช้แนวคิดของอารยสถาปัตย์ โดยผลการศึกษาดังกล่าว คือ ความต้องการเข้าถึงการบริการและสิ่งสนับสนุนสำหรับการดำรงชีวิตประจำวันอย่างมีคุณภาพของผู้สูงอายุในชุมชนเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ด้านที่อยู่อาศัย และด้านมาตรการทางกฎหมาย และนโยบายภาครัฐซึ่งมีระดับความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Persson et al. (2015) เรื่อง Universal design, inclusive design, accessible design, design for all: different concepts—one goal? On the concept of accessibility—historical, methodological and philosophical aspects และงานของ Kongnual et al. (2020) ในการศึกษาเรื่อง การพัฒนาอารยสถาปัตย์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในชุมชนเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่อธิบายถึงการเข้าถึงโอกาสที่เท่าเทียมของผู้คนในการใช้พื้นที่สาธารณะผ่านโครงสร้างของรัฐ ในขณะที่ Khowkachaporn (2014) และ Vijitsam (2022) ได้ให้ความหมายอารยสถาปัตย์ ว่าเป็นแนวคิดการออกแบบสภาพแวดล้อมที่คำนึงถึง การใช้งานที่สะดวกปลอดภัย ครอบคลุมอย่างเท่าเทียม สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ได้แตกต่างออกไปจากการศึกษาของ Khowkachaporn (2014) ในประเด็นของนอกจากจะให้ความสำคัญเรื่องพื้นที่ที่เป็นกายภาพแล้วงานวิจัยชิ้นนี้ยังสะท้อนผลการวิจัยให้เห็นว่ากิจกรรมนันทนาการก็มีส่วนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีในพื้นที่สาธารณะ

ว่าด้วยเรื่องอารยสถาปัตยกรรมกับสังคมผู้สูงอายุ: ความเพียงพอและฯ

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยมีทรรศนะว่าถึงแม้ว่าภาครัฐทั้งส่วนจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมถึงชุมชนมีความร่วมมือในการดูแลผู้สูงอายุในทุก ๆ ด้าน แต่จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของผู้วิจัยพบว่าส่วนใหญ่พื้นที่ชุมชนเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลก ยังเป็นพื้นที่ที่มีการสอดแทรกแนวคิดอารยสถาปัตยกรรมน้อยมาก ทั้งนี้ ผู้วิจัยอนุมานจากการที่เทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลกยังคงมองภาพของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่โดยอยู่บนฐานคิดแบบรวมศูนย์ กล่าวคือ การทำโครงการหรือนโยบายที่ไม่ได้แยกประเด็นของแนวคิดอารยสถาปัตย์ออกมาเป็นเป้าหมายหลักแต่การดำเนินการเทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลกทำภายใต้ภารกิจในภาพรวมของการดูแลผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ด้านการนำไปใช้ในระดบนโยบาย ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้สามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของผู้สูงอายุเพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนานโยบายที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุภายใต้แนวคิดอารยสถาปัตย์ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนการพัฒนาท้องถิ่น และการกำหนดงบประมาณ

2. ด้านการนำไปใช้ในระดับการบริหาร คือ เทศบาลเมืองอรัญญิก จังหวัดพิษณุโลกควรปรับปรุงในประเด็นความเพียงพอของสถานที่ออกแบบเพื่อรองรับผู้สูงอายุในอนาคตโดยมีการพัฒนาแนวทางในเชิงนโยบายและองค์ความรู้ในเรื่องการพัฒนาอารยสถาปัตย์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

3. การนำไปใช้ในระดับปฏิบัติการ คือ ควรมีการพัฒนาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องผู้สูงอายุทั้งในส่วนของจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้และมึศักยภาพสอดรับต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในประเด็นของสังคมผู้สูงอายุและการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมของผู้สูงอายุกับแนวคิดอารยสถาปัตย์ในขอบข่ายของการเปรียบเทียบในเชิงนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
2. อาจมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการกระจายอำนาจกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมผู้สูงอายุผ่านกรณีศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อื่น ๆ
3. อาจพัฒนาขอบเขตงานวิจัยไปในพื้นที่ระดับจังหวัดและระดับประเทศเพื่อสะท้อนให้เห็นว่าปัจจุบันประเทศไทยมีความพร้อมมากเพียงใดต่อการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยใช้กรอบคิดอารยสถาปัตย์

เอกสารอ้างอิง

- Anumatrajakit, S. (2017). *Universal Design in Thai society A case study of the elderly*. Bangkok: Department of Social Development.
- Gassmann, O., & Reepmeyer, G. (2008). Universal design–innovations for all ages. In *The silver market phenomenon*. Springer, Berlin, Heidelberg, 125 – 140.
- Hamraie, A. (2012). Universal design research as a new materialist practice. *Disability Studies Quarterly*, 32(4), 1-23. <https://hcommons.org/deposits/item/hc:14023/>
- Health Center 2, Phitsanulok. (2023). *Data on the elderly population*. (in Thai). <https://hpc2service.anamai.moph.go.th/lcdata/oldperson.php>
- Herwig, O. (2008). *Universal Design: Solutions for Barrier-free Living*. <https://doi.org/10.1515/9783034609661>

- Khowkachaporn, P. (2014). *Universal Design*. Bangkok: Library and Museum Division, Office of Academic Affairs, Secretariat of the Senate. Thailand, 10-13. (in Thai).
- Kongnual, P., Tanopanuwat, S. & Tangchitsomkit, W. (2020). Development of Universal Design for the Elders' Quality of Life Improvement in Communities in Thon Buri District, Bangkok. *Journal of Dhonburi Rajabhat University*, 14(1), 49-54. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/journaldru/article/view/253477> (in Thai)
- Likert, R. (1967). *The human organization: its management and values*. McGraw-Hill.
- Office of National Higher Education Science Research and Innovation Policy Council. (2021). *How should Thai elderly people adapt? to be ready for the ultimate aging society*. <https://www.nxpo.or.th/th/8078/> (in Thai)
- Persson, H., Åhman, H., Yngling, A. A. & Gulliksen, J. (2015). Universal design, inclusive design, accessible design, design for all: different concepts—one goal? On the concept of accessibility—historical, methodological and philosophical aspects. *Universal Access in the Information Society*, 14(4), 505-526. <https://link.springer.com/article/10.1007/S10209-014-0358-Z>
- Pounpunwong, W. (2022). the concept of universal design: community participatory policies and guidelines for improving the quality of life of the elderly: a case study of the aranyik town municipality, phitsanulok province. *Nakhon Lampang Buddhist College's Journal*, 11(3), 154-170. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NBJ/article/view/262483/177543> (in Thai)

- Praisin, A., Wannakayont, A. & Ruangreung, L. (2021). house design for elderly and mobility disable based on universal design concept. *Journal of MCU Nakhondhat*, 7(11), 298-313. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/download/248298/167162/871584> (in Thai)
- Pujinda, P. (2022). A Study on the Elderly's Housing Behavior in Thailand: Case study the Metropolitan. *Built Environment Inquiry Journal*, 21(3), 177-196. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/arch-kku/article/view/261880/172903> (in Thai)
- Siljaru, T. (2012). *Statistic research and data analysis with SPSS and AMOS*. Bangkok: Thailand: Business R&D Partnership, Thailand, 36-45. (in Thai).
- Sirithanachai, T. (2021). Roles and Participatory Approaches of Private Sector in Developing Technology and Innovation for Elderly's Living in a Digital Aging Society. *The National Defence College of Thailand Journal*, 62(1), 45-58. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/ratthapirak/article/view/241709/164600> (in Thai)
- The Aranyik Town Municipality. (2018). *Local Development Plan Phitsanulok Province (2018-2022)*. (in Thai).
- Vijitsarn, W. (2022). *get to know "Universal Design" is an important concept that every area needs to have*. (in Thai). <https://dsignsomething.com/2022/03/02/universal-design-siampiwat/>